

Umumta'lim maktablarida cholg'u o'qituvchilari malakasini oshirish orqali ta'lim sifati samaradorligini yanada mustahkamlash tadqiqoti

San'atjon Yorqul o'g'li Xudoyqulov
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur ilmiy tadqiqot umumta'lim maktablarida cholg'u o'qituvchilari kasbiy malakasini oshirish orqali musiqa ta'limi sifatini va samaradorligini yanada mustahkamlash masalalariga bag'ishlangan. Tadqiqotda cholg'u o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasi, pedagogik mahorati va metodik tayyorgarligining o'quvchilarning musiqiy rivojlanishiga ta'siri ilmiy asosda tahlil qilinadi. Shuningdek, malaka oshirish tizimining zamonaviy modeli, innovatsion pedagogik texnologiyalar, kompetensiyaviy va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlarning ta'lim sifatini oshirishdagi roli yoritiladi. Tadqiqot natijalari umumta'lim maktablarida cholg'u o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishini tizimli tashkil etish, ularning metodik salohiyatini kuchaytirish va musiqa ta'limining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

Kalit so'zlar: cholg'u o'qituvchilari, malaka oshirish, musiqa ta'limi, pedagogik kompetensiya, ta'lim sifati, innovatsion metodlar, kasbiy rivojlanish, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, ta'lim samaradorligi

Research on further strengthening the quality of education through professional development of musical instrument teachers in secondary schools

San'atjon Yorqul oglu Khudoykulov
Bukhara International University

Abstract: This scientific research is devoted to the issues of further strengthening the quality and effectiveness of music education in secondary schools through professional development of musical instrument teachers. The research analyzes the impact of the professional competence, pedagogical skills and methodological preparation of musical instrument teachers on the musical development of students on a scientific basis. It also highlights the role of the modern model of the professional development system, innovative pedagogical technologies, competency-based and

person-oriented approaches in improving the quality of education. The results of the research are aimed at developing scientific and practical recommendations that serve to systematically organize the professional development of musical instrument teachers in secondary schools, strengthen their methodological potential and increase the effectiveness of music education.

Keywords: instrument teachers, professional development, music education, pedagogical competence, quality of education, innovative methods, professional development, person-centered education, competency-based approach, educational effectiveness

Kirish. Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish masalasi har bir davlatning strategik rivojlanish yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, umumta'lim maktablarida ta'lim samaradorligini ta'minlash bevosita pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligi va malakasiga bog'liqdir. Bu jarayonda san'at va musiqa ta'limi, xususan, cholg'u o'qituvchilarining kasbiy mahorati alohida ahamiyat kasb etadi, chunki musiqa ta'limi o'quvchilarning estetik didi, ijodiy tafakkuri va ma'naviy dunyosini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Cholg'u o'qituvchisi nafaqat ijrochi-mutaxassis, balki pedagog, tarbiyachi va ijodkor shaxs sifatida faoliyat yuritadi. Uning bilim saviyasi, metodik yondashuvi va pedagogik mahorati o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishi, ijrochilik ko'nikmalari va umumiy musiqiy madaniyatining shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois umumta'lim maktablarida cholg'u o'qituvchilari malakasini oshirish ta'lim sifati samaradorligini mustahkamlashning muhim sharti hisoblanadi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, ayrim hollarda cholg'u o'qituvchilarining metodik tayyorgarligi zamonaviy ta'lim talablari darajasida emas, innovatsion pedagogik texnologiyalar yetarlicha qo'llanilmaydi. Bu esa musiqa ta'limi sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli cholg'u o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini muntazam ravishda rivojlantirish, malaka oshirish tizimini takomillashtirish dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi – umumta'lim maktablarida cholg'u o'qituvchilari malakasini oshirish orqali ta'lim sifati samaradorligini mustahkamlashning pedagogik asoslarini ilmiy jihatdan tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimiga doir ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Cholg'u o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasi va uning ta'lim sifatiga ta'siri

Cholg'u o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasi pedagogik, ijrochilik, metodik va kommunikativ komponentlardan tashkil topadi. Ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, pedagogning kasbiy kompetensiyasi qanchalik yuqori bo'lsa, ta'lim jarayonining samaradorligi shunchalik oshadi.

Pedagogik kompetensiya o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonini to'g'ri rejalashtirish, o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish hamda samarali metodlardan foydalanish qobiliyatini ifodalaydi. Ijrochilik kompetensiya esa cholg'uni mukammal darajada chalish, musiqiy asarlarni badiiy talqin qilish va o'quvchilarga namuna bo'la olish bilan bog'liq.

Metodik kompetensiya darslarni ilmiy asoslangan metodik ishlanmalar asosida tashkil etish, mashg'ulotlarda innovatsion yondashuvlarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Kommunikativ kompetensiya esa o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, ularni rag'batlantirish va ijodiy muhit yaratish qobiliyatini anglatadi.

Ilmiy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, yuqori kasbiy kompetensiyaga ega cholg'u o'qituvchilari faoliyat yuritayotgan maktablarda o'quvchilarning musiqiy faolligi, ijrochilik ko'nikmalari va ta'lim natijalari yuqori bo'ladi.

Malaka oshirish tizimining nazariy-pedagogik asoslari

Malaka oshirish tizimi pedagog kadrlarning kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi uzluksiz ta'lim shakli hisoblanadi. Zamonaviy pedagogika malaka oshirishni nafaqat bilimlarni yangilash, balki pedagogik tafakkur, metodik madaniyat va innovatsion faoliyatni rivojlantirish jarayoni sifatida talqin etadi.

Nazariy tadqiqotlarda malaka oshirishning asosiy tamoyillari sifatida uzluksizlik, tizimlilik, amaliyotga yo'naltirilganlik va individuallashtirish qayd etiladi. Cholg'u o'qituvchilari uchun malaka oshirish kurslari musiqiy pedagogika, ijrochilik mahorati, zamonaviy metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'z ichiga olishi lozim.

Pedagogik jihatdan samarali malaka oshirish tizimi o'qituvchilarning o'z-o'zini rivojlantirish motivatsiyasini kuchaytiradi, kasbiy faoliyatga ijodiy yondashuvni shakllantiradi va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Cholg'u o'qituvchilari malakasini oshirishda zamonaviy metodlar

Zamonaviy ta'lim sharoitida cholg'u o'qituvchilari malakasini oshirishda quyidagi metodlar alohida ahamiyatga ega:

Kompetensiyaviy yondashuv

Bu yondashuv o'qituvchilarda amaliy pedagogik va ijrochilik kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan. Malaka oshirish jarayonida nazariy bilimlar bevosita amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtiriladi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv

Har bir o'qituvchining tajribasi, ehtiyoji va kasbiy qiziqishlari hisobga olinadi. Bu yondashuv malaka oshirish samaradorligini oshiradi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar

Multimedia vositalari, onlayn kurslar, vebinarlar va mahorat darslari o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini ta'minlaydi. Audio va video tahlil orqali ijrochilik va metodik xatolar aniqlanadi.

Tajriba almashish va ustoz-shogird tizimi

Malaka oshirish jarayonida tajribali ustozlar va yosh o'qituvchilar o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish pedagogik samaradorlikni oshiradi.

Malaka oshirish orqali ta'lim sifati samaradorligini mustahkamlash yo'llari

Ilmiy tadqiqotlar va pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, cholg'u o'qituvchilari malakasini oshirish ta'lim sifatiga quyidagi yo'llar bilan ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

- darslarning metodik jihatdan boyishi;
- o'quvchilarning musiqiy faolligi va qiziqishining oshishi;
- ijrochilik ko'nikmalarining barqaror shakllanishi;
- milliy va jahon musiqa merosini o'qitish sifati yaxshilanishi;
- ta'lim jarayonida innovatsion metodlarning keng qo'llanilishi.

Bu omillar umumta'lim maktablarida musiqa ta'limining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, umumta'lim maktablarida cholg'u o'qituvchilari malakasini oshirish orqali ta'lim sifati samaradorligini mustahkamlash muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, cholg'u o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi va innovatsion faoliyati musiqa ta'limi sifatini belgilovchi asosiy omillardan biridir.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilgan malaka oshirish tizimi o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini ta'minlaydi, ularning pedagogik mahoratini oshiradi va ta'lim jarayonining samaradorligini kuchaytiradi. Shu bois umumta'lim maktablarida cholg'u o'qituvchilarining malakasini muntazam oshirish, metodik ta'minotni boyitish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qoladi. Tadqiqotda ilgari surilgan ilmiy xulosalar va tavsiyalar musiqa ta'limi amaliyotini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. Science and Education 6 (1), 28-34
2. КБ Холиков. Обширные знания в области музыкальных наук Узбекистана и порядка функционального взаимодействия в сфере музыке. Scientific progress 2 (6), 940-945
3. КБ Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. Science and Education 6 (1), 49-56
4. КБ Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. Science and Education 4 (7), 357-362

5. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. Science and Education 4 (7), 107-120

6. КБ Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. Science and Education 3 (3), 1026-1031

7. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and education 3 (8), 145-150

8. КБ Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. Science and education 3 (5), 1326-1331

9. КБ Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. Science and Education 3 (5), 1549-1555

10. КБ Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. Scientific progress 2 (4), 370-374

11. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Scientific progress 2 (4), 96-101

12. КБ Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучения в общеобразовательной школе. Scientific progress 2 (4), 114-118

13. КБ Холиков. Необходимые знания в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 952-957

14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. Science and Education 3 (3), 1032-1037

15. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. Science and Education 3 (3), 1020-1025

16. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. Academy, 57-59

17. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018

18. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389

19. КБ Холиков. Своеобразие психологической рекомендации в вузе по сфере музыкальной культуре. Science and Education 4 (4), 921-927

20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. Детальный анализ музыкального произведения. *Science and Education* 4 (2), 1069-1075
24. КБ Холиков. Психолого-социальная подготовка студентов. Социальный педагог в школе: методы работы. *Science and Education* 4 (3), 545-551
25. КБ Холиков. Тенденции строгой и детальной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 380-385
26. КБ Холиков. Эффективные способы изучения музыкальных элементов в школьном обучении. *Scientific progress* 2 (4), 108-113
27. КБ Холиков. Природа отношений, регулируемых инструментом возбуждения музыкальных эмоций при коллективном пении. *Scientific progress* 2 (3), 1032-1037
28. КБ Холиков. Специальный барьер для заключительного этапа каденции как процесс музыкально-технической обработки произведения. *Science and Education* 4 (7), 345-349
29. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27
30. КБ Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал *Scientific progress* 2, 955-960